

11. maj 2016

NOTAT

Årsdag
2016

Notat: Forlist, men ikke fortabt

Tænketanken DEA sætter i denne analyse fokus på de unge på kanten. Det handler om de unge, som af forskellige årsager aldrig rigtig får fat i hverken uddannelse eller job. Hvad kendetegner dem? Hvem er i risiko for at ende i over 52 ugers passiv forsørgelse¹? Og hvilken rolle spiller uddannelse, sammenholdt med andre forhold som fx etnicitet, psykisk sygdom, forældres uddannelse mv., ift. at øge sandsynligheden for at få en varig tilknytning til arbejdsmarkedet.

Formålet med analysen er at bidrage med ny viden om, hvem som allerede i 15 års alderen er i risiko for senere i livet at ende i langvarig passiv forsørgelse.

Analysen falder i to dele. I første del af analysen sætter vi fokus på, hvilke tidlige faktorer der gør en forskel for, om man ender i gruppen på langvarig passiv forsørgelse eller ej. Fokus er her gruppen af personer mellem 25 og 34 år i perioden 2008-2014, som i mere end 52 uger har befundet sig uden for arbejdsmarkedet. Ved at følge denne gruppe tilbage til de er 15 år og dernæst sammenligne dem med andre 15-årige, som ikke senere hen ender i langvarig passiv forsørgelse, identificerer analysen, hvilke forhold som øger risikoen for senere i livet at stå uden for arbejdsmarkedet.

I anden del af analysen ser vi på, hvilken betydning uddannelse efter grundskole har for de 15-årige, der har høj risiko for at ende i langvarig passiv forsørgelse, når de bliver ældre. Vi ser altså på, om uddannelse, både ordinær uddannelse og ikke-formel uddannelse, kan reducere risikoen for at ende i langvarig passiv forsørgelse.

Første analysedel: Profileringsmodel – tidlige risikofaktorer

Analysen bygger på en såkaldt profileringsmodel. Profilering bruges hovedsageligt inden for arbejdsmarkedsteori og tager udgangspunkt i arbejdsmarkedsudfald (fx langtidsledighed). Profilering bruger vi til at identificere tidlige risikofaktorer, der kan have betydning for, om en person ender i langvarig passiv forsørgelse.

Ved at tage udgangspunkt i de unge mellem 25-34 år og deres reelle arbejdsmarkedssituation (realiseret adfærd) er denne analyse anderledes end andre restgruppeanalyser på fx uddannelsesområdet, som ofte bygger på uddannelsesudfald og en forventning om opnået uddannelse et givent antal år efter afsluttet 9. klasse (den såkaldte "profilmodel").

Sådan har vi gjort:

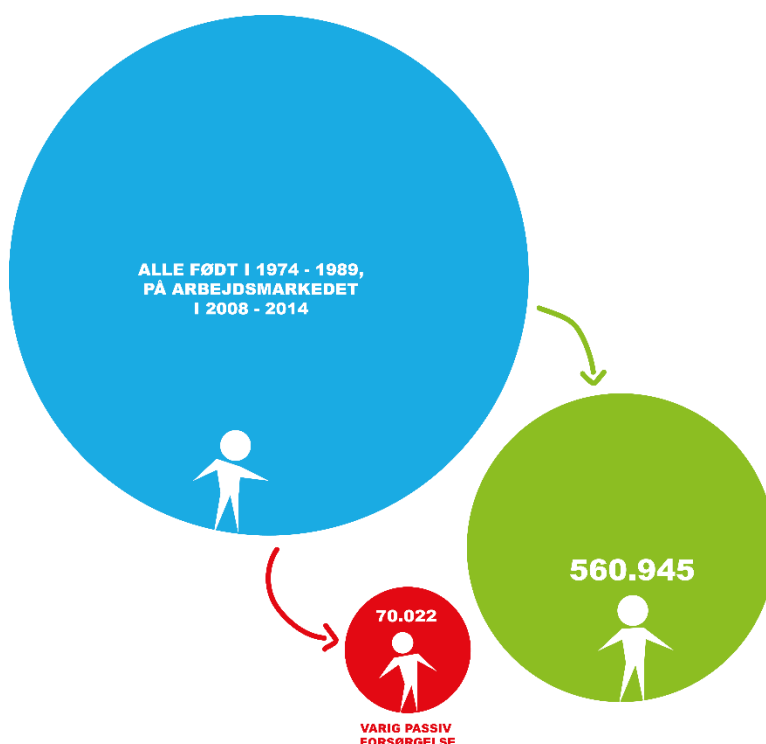
- For at kunne sige noget om, hvilke tidlige risikofaktorer der har indflydelse på, om man risikerer at ende uden for arbejdsmarkedet på langvarig passiv forsørgelse, ser vi i udgangspunktet på alle de 25-34-årige, som vi kan registrere en arbejdsmarkedssituation på i perioden 2008-2014. Når vi har registreret disse personer, går vi tilbage i tiden og ser på personerne, dengang de var 15 år (født i perioden 1974-1989). Det drejer sig om i alt 630.967 unge 15-årige danskere.²
- Vi registrerer herefter, hvem af de 15-årige der som 25-34-årige havner uden for arbejdsmarkedet på langvarig passiv forsørgelse. Det drejer sig om 70.022 personer – godt 11 pct. ender altså på langvarig passiv forsørgelse.
- Herefter sammenligner vi de forhold (se liste herunder), som kendetegner personer, som ikke ender på langvarig passiv forsørgelse (i alt 560.945) med de faktorer, der kendetegner de 70.022,

¹ Ydelse i form af jobtilbud, overgangsydelse, fleksydelse, integrationsydelse, uddannelseshjælp, kontanthjælp, ledighedsydelse, for revalidering, revalidering, fleksjob, skånejob, førtidspension, jobafklaring og sygedagpenge.

² I udgangspunktet er der 1,2 mio. 15-årige i den registrerede gruppe, men der findes kun valide registerdata på 630.967 enkeltpersoner vedrørende fx nabolageffekter som fx klassekammeraters forældres uddannelse, klassekammeraters forældres indkomstniveau mv.

som ender i langvarig passiv forsørgelse, mens begge grupper er 15 år gamle. Vi finder på den måde de tidlige risikofaktorer, som har betydning for sandsynligheden for, om personer senere i livet ender på langvarig passiv forsørgelse.

- Risikofaktorerne, som vi undersøger betydningen af, er følgende:
 - Personlige faktorer (køn, etnicitet, anbringelse, sygdomshistorik)
 - Familie/husholdning (højest fuldførte uddannelse, indkomst, sygdomshistorik, kriminalitet)
 - Nabolag (uddannelsesfordeling for husholdninger på samme vej i kommunen)
 - Grundskole (uddannelsesfordeling og gennemsnitlig indkomst for forældrene til elever fra samme årgang på samme grundskole)

Centrale kriterier for analysen:

- Aldersgruppen 25-34 år er valgt, da vi dermed kun inddrager personer, som har afklaret deres uddannelsesvalg og typisk vil være færdige i uddannelsessystemet og dermed reelt arbejdssøgende.
- Målgruppen af personer på langvarig passiv forsørgelse defineres som over 52 uger som ydelsesmodtager.
- Antal uger på passiv forsørgelse tælles fra det tidspunkt, vi kan observere 4 sammenhængende uger på passiv forsørgelse, til der observeres 4 sammenhængende uger i beskæftigelse eller uddannelse.
- Passiv forsørgelse kobles i data til dagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, ledighedsydelse, integrationsydelse, forrevalidering, revalidering, jobtilbud, fleksjob, skånejob, jobafklaringsforløb, ressourceforløb, sygedagpenge og førtidspension.
- Fra udgangspunktet i den fulde population til den endelige profileringsmodel er fjernet personer med et handicap og personer, som har været elev på Særligt Tilrettelagt Uddannelse (STU). Der ses bort fra disse personer i analysen, da de kun i ringe grad benytter andre tilbud i uddannelsessystemet, og derfor ikke vil kunne bidrage til i anden analysedel at sige noget om, hvad uddannelse betyder for risikogruppen.

- Risikofaktorer er observeret op til personens 15. leveår. Disse omfatter ud over personlige karakteristika også oplysninger om den husholdning, personen boede i som 15-årig, nabolaget samt grundskole.
- I forhold til "klassisk" arbejdsmarkedsprofilering er risikofaktorerne her begrænset til tidlige prædiktorer, det vil sige op til og med det 15. leveår.

Hovedresultater: Tidlige risikofaktorer

I analysen finder vi frem til, at de risikofaktorer, som har betydning for, om personer ender i mere end 52 ugers passiv forsørgelse, er:

- Personlige faktorer
 - Køn: kvinder har en større risiko end mænd for at ende i mere end 52 ugers passiv forsørgelse³
 - Etnicitet: indvandrere har større risiko end etniske danskere for at ende i mere end 52 ugers passiv forsørgelse
 - Anbringelse: personer, som har været anbragt, har større risiko for at ende i mere end 52 ugers passiv forsørgelse
 - Personer med en psykisk lidelse eller epilepsi har større risiko for at ende i mere end 52 ugers passiv forsørgelse
 - Personer med handicap er i høj grad i risiko for at ende i mere end 52 ugers passiv forsørgelse. Som tidligere nævnt fjernes disse personer dog fra den endelige model, hvor vi ser på betydningen af uddannelse, da deres brug af uddannelse er langt mere begrænset end for andre
- Familie/husholdning
 - Højest fuldførte uddannelse: personer, som kommer fra et ufaglært hjem, har større risiko for at ende i mere end 52 ugers passiv forsørgelse
 - Indkomst: desto højere indkomst i hjemmet, desto mindre er risikoen for at ende i mere end 52 ugers passiv forsørgelse
 - Psykisk lidelse: personer, som kommer fra et hjem, hvor forældre eller søskende har en psykisk lidelse, er mere i risiko for at ende i mere end 52 ugers passiv forsørgelse
 - Kriminalitet: personer, som kommer fra et hjem, hvor forældre eller søskende har en dom eller sigtelse for tyveri eller bedrageri har større risiko for at ende i mere end 52 ugers passiv forsørgelse
- Nabolag
 - Uddannelse: desto større andel ufaglærte, der er i ens nabolag, desto højere er risikoen for at ende i mere end 52 ugers passiv forsørgelse
- Grundskole
 - Indkomst⁴: desto højere den gennemsnitlige indkomst på årgangen i den enkelte skole er, desto lavere er risikoen for at ende i mere end 52 ugers passiv forsørgelse
 - Uddannelsesfordelingen: desto lavere andelen af ufaglærte forældre er, desto lavere risiko for at ende i mere end 52 ugers passiv forsørgelse

Anden analysedel: Betydning af uddannelse

I denne del af analysen undersøger vi, hvilken betydning uddannelse har for de 15-årige, der har høj risiko for at ende i langvarig passiv forsørgelse, når de bliver ældre. Vi ser altså på, om uddannelse kan reducere risikoen for langvarig passiv forsørgelse.

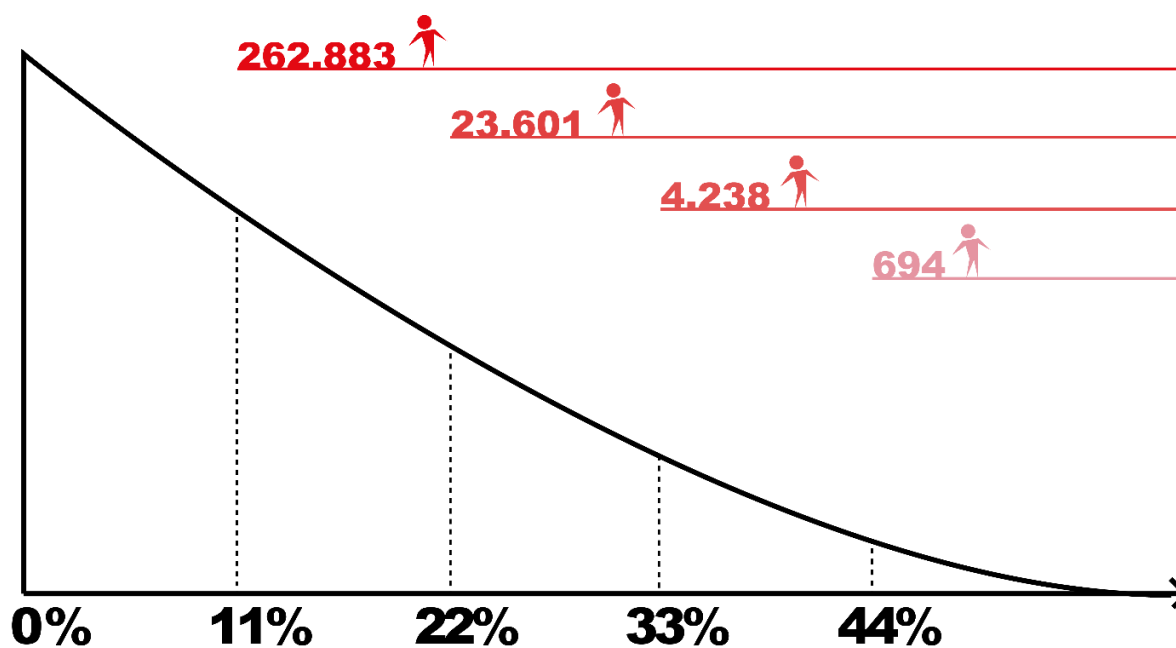
³ Forklaringen er formentlig, at mænd er mere tilbøjelige til at tage kortere ansættelser, som gør, at de i mindre grad end kvinder ender med at være på passiv forsørgelse i mere end 52 uger i træk

⁴ Opgøres som gennemsnittet af forældrenes indkomst

Vi ser i analysen på realiserede uddannelsesvalg og dermed ikke på, hvorfor en person vælger, som han/hun gør. Vi ser dermed ikke på, hvad fx faktorer som motivation betyder for at reducere risikoen for langvarig passiv forsørgelse.

Sådan har vi gjort:

- Vi følger her den fulde population af alle 15-årige, altså de 630.967, og deres uddannelsesvej fra de afslutter grundskolen og videre op gennem enten en gymnasial uddannelse, en erhvervsuddannelse, en ikke-formel uddannelse som fx produktionsskole, videregående uddannelse mv. – til de er 25-34 år.
- Ud fra de risikofaktorer vi fandt frem til i første analysedel, er det muligt at forudsige den enkelte 15-årige persons risiko for at ende i langvarig passiv forsørgelse. Vi finder, at den gennemsnitlige risiko for, at en tilfældig 15-årig ender i over 52 ugers passiv forsørgelse, er 11 pct.
- Ud fra denne gennemsnitssandsynlighed inddeler vi populationen i fire forskellige risikogrupper, der afgrænses i forhold til, om personerne har over dobbelt (22 pct.), tredobbelt (33 pct.) eller fire gange (44 pct.) så høj risiko for at ende i langvarig passiv forsørgelse. I disse grupper ser vi nærmere på, om personernes brug af uddannelse kan reducere risikoen for at ende i over 52 ugers passiv forsørgelse.

Hovedresultater: Betydning af uddannelse

For gruppen med gennemsnitlig risiko for at ende i langvarig passiv forsørgelse, der består af 262.883 personer, har nedenstående uddannelser følgende betydning:

Ungdomsuddannelse

- Gymnasial uddannelse mindsker risikoen for at ende i over 52 ugers passiv forsørgelse
 - Den største effekt finder vi blandt de personer, der fuldfører stx. Her mindskes risikoen for at ende i over 52 ugers passiv forsørgelse med 10 procentpoint. Følgende gælder for: Htx (9 procentpoint), hhx (8 procentpoint), hf (5 procentpoint) og studenterkursus (4 procentpoint).
- Både gennemførelse og frafald fra eud øger risikoen for langvarig passiv forsørgelse. Det skyldes, at de personer med stor risiko for at ende i langvarig passiv forsørgelse fylder godt op på disse uddannelser, hvilket er med til at trække gennemsnitstallet ned.
 - Gennemførelsen af en eud øger risikoen for langvarig passiv forsørgelse med 2 procentpoint, mens frafald øger risikoen med 3 procentpoint

Videregående uddannelse

- Betydningen af en videregående uddannelse afhænger af niveauet. Vi finder ingen effekt af de korte videregående uddannelser. Gennemførelse af en mellemlang videregående uddannelse eller lang videregående uddannelse mindsker risikoen for langvarig passiv forsørgelse.
 - Gennemførelse af MVU mindsker risikoen med 4 procentpoint, mens gennemførelse af en LVU mindsker risikoen med 2 procentpoint
- Frafall fra en videregående uddannelse øger risikoen for langvarig passiv forsørgelse

Ikke-formelle skoleformer

- Ikke-formelle skoleformer øger risikoen for at ende i langvarig passiv forsørgelse. Det skal igen ses i lyset af, at det er de personer med en høj risiko for at ende i langvarig passiv forsørgelse, som går denne vej.
 - Den største effekt finder vi på produktionsskolerne, som øger risikoen for langvarig passiv forsørgelse med 5 procentpoint. Den næststørste effekt finder vi for de personer, som har været på en folkehøjskole – det øger risikoen med 0,8 procentpoint. Efterskole øger risikoen med 0,5 procentpoint.

For gruppen med over dobbelt så stor risiko for at ende i langvarig passiv forsørgelse, der består af 23.601 personer, har nedenstående uddannelser følgende betydning:

Ungdomsuddannelse

- Gennemførelse af en gymnasial uddannelse og antallet af afbrudte gymnasiale ungdomsuddannelser mindsker risikoen for langvarig passiv forsørgelse
 - Den største effekt finder vi blandt de personer, der fuldfører en stx, hvor risikoen for at ende i over 52 ugers passiv forsørgelse mindskes med 13 procentpoint. Studenterkursus (11 procentpoint), hhx (10 procentpoint), hf (8 procentpoint) og htx (7 procentpoint).

- Både gennemførelse og frafald fra eud øger risikoen for at ende i mere end 52 ugers passiv forsørgelse. Denne effekt skal ses i lyset af, at langt flere personer med en høj risiko vælger erhvervsuddannelsen frem for de gymnasiale uddannelser.
 - Gennemførelsen af en eud øger risikoen med 4 procentpoint, mens frafald øger med 3 procentpoint.

Videregående uddannelse

- Betydningen af en videregående uddannelse afhænger af niveauet. Vi finder ingen effekt af de korte videregående uddannelse, mens vi finder, at gennemførelse af en mellemlang videregående uddannelse eller lang videregående uddannelse mindsker risikoen for langvarig passiv forsørgelse.
 - Gennemførelse af en LVU mindsker risikoen med 7 procentpoint. Gennemførelse af en MVU mindsker risikoen med 3 procentpoint.
- Frafall fra en videregående uddannelse har ingen effekt

Ikke-formelle skoleformer

- Ikke-formelle skoleformer har ingen effekt for denne gruppe. Det skal igen ses i lyset af, at det er de personer med en høj risiko for at ende i langvarig passiv forsørgelse, som går denne vej.

For gruppen med tredobbelt så stor risiko for at ende i langvarig passiv forsørgelse, der består af 4.238 personer, har nedenstående uddannelser følgende betydning:

Ungdomsuddannelse

- Stx og hf er de eneste gymnasiale ungdomsuddannelser, der har betydning for, om en person ender i over 52 ugers passiv forsørgelse. Hvis personen har gennemført en af disse to mindskes risikoen.
 - Den største effekt finder vi blandt dem, der fuldfører en stx, hvor risikoen mindskes med 11 procentpoint, mens gennemførelsen af en hf mindsker risikoen med 9 procentpoint
- Gennemførelse eller frafald fra eud øger risikoen for at ende i mere end 52 ugers passiv forsørgelse. Denne effekt skal ses i lyset af, at langt flere personer med en høj risiko vælger erhvervsuddannelsen frem for de gymnasiale uddannelser.
 - Gennemførelsen af eud øger risikoen for langvarig passiv forsørgelse med 8 procentpoint, mens frafald øger med 3 procentpoint

Videregående uddannelse

- Videregående har ingen betydning for denne gruppe

Ikke-formelle skoleformer

- Ikke-formelle skoleformer har ingen betydning for denne gruppe. Det skal igen ses i lyset af, at det er de personer med en høj risiko for at ende i langvarig passiv forsørgelse, som går denne vej.

For gruppen med fire gange så stor risiko for at ende i langvarig passiv forsørgelse, der består af 694 personer, har nedenstående uddannelser følgende betydning:

Ungdomsuddannelse

- Den eneste effekt vi finder, er ved frafald fra en erhvervsuddannelse. Dette vil øge risikoen for langvarig passiv forsørgelse med 4 procentpoint. Denne effekt skal ses i lyset af, at langt flere af personer med en høj risiko vælger erhvervsuddannelsen frem for de gymnasiale uddannelser.

Videregående uddannelse

- Videregående har ingen betydning for denne gruppe

Ikke-formelle skoleformer

- Vi finder for denne gruppe, at produktionsskoler vil øge risikoen for langvarig passiv forsørgelse med 12 procentpoint, mens efterskoler vil mindske risikoen med 9 procentpoint.